

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BLU-BACH15

Prædefinert informasjon

Startdato:	29-12-2017 09:00	Termin:	2017 HØST
Slutdato:	12-01-2018 14:00	Bedømmelsesform:	Norsk 6-trinsskala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave	ECTS:	15
SIS-kode:	203 BLU-BACH15 1 BOPPG 2017 HØST		
Intern bedømmer:	Marit Frimannslund		

Deltager

Navn:	Turid Helen Kristoffersen
Kandidatnr.:	39
HVL-id:	138598@hvl.no

Information fra deltager

Tittel *:	Forebygging og audekking av seksuelle overgrep mot barn
Tal på ord *:	8345
Namn på rettleiar *:	Marit Frimannslund
Tru- og loverklæring *:	Ja

Eg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgåva mi *

Ja

Forebygging og Avdekking av seksuelle overgrep mot barn

Figur 1: (fotografi) Hentet fra: <https://www.knoxcounty.org/health/news/news.php?id=583>

**<<Hvordan arbeider ansatte i barnehagen med forebygging
og avdekking av seksuelle overgrep mot barn?>>**

Bacheloroppgave Høsten 2017

Kandidatnummer: 39

BESKYTTE HVEM?

Ser du det lille barnet?

Vil du se?

Orker du å se?

Kanskje er det ikke slik du tror.

Kanskje er det bare fantasi.

Kanskje går det over snart.

Kanskje er det best ikke å blande seg.

Kanskje er det best å overse.

Kanskje er det best å vente.

Best - for hvem?

Fra boken «Vet du hva det koster?»

Av Unni Wenche Lindberg og Bodil Von Schantz.

Sammendrag

I min bacheloroppgave har det overordnende temaet vært forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn, hvor problemstillingen ble utformet slik: ”Hvordan arbeider ansatte i barnehagen med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn?”.

Selv om seksuelle overgrep mot barn er et kjent fenomen i dagens samfunn, er det i følge Søftestad (2008, s. 50) fortsatt i stor grad tabubelagt. Jeg ønsker derfor gjennom min oppgave å formidle viktigheten bak å tørre å ta tak i og arbeide med temaet, til tross for at det for mange kan oppleves som ubehagelig og vanskelig.

Den økende aktualiseringen av temaet har vært tydelig de siste årene, hvor temaet i mye større grad har blitt belyst og omtalt, både i form av utgitte bøker, kampanjer, artikler og tydeliggjøring i lovverk. Blant annet står det i den nye rammeplanen for barnehagen som ble utgitt i 2017 at barnehagepersonalet skal vite hvordan seksuelle overgrep kan forebygges og avdekkes (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11).

Gjennom mine undersøkelser ønsket jeg å tilegne meg ny kunnskap om hvordan jeg som barnehagelærer kan arbeide med å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn, da jeg ser på dette er et svært aktuelt og viktig tema.

For å finne svar på problemstillingen har jeg benyttet meg av den kvalitative forskningsmetoden, hvor jeg har intervjuet to ulike pedagogiske ledere i to ulike barnehager for å finne ut hvordan disse arbeider med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn.

I tillegg til forskningsintervjuene, har jeg også innhentet informasjon fra ulike teori og forskning på området, som ville være relevant for å avslutningsvis kunne trekke en konklusjon og svare på problemstillingen min.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
<i>1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling</i>	5
1.2.1 Lover og vedtekter	6
<i>1.3 Oppgavens disposisjon</i>	7
2.0 Forskning på området	8
3.0 Teori	10
<i>3.1 Hva er seksuelle overgrep mot barn?</i>	10
<i>3.2 Forebygging av seksuelle overgrep</i>	11
<i>3.3 Avdekking av seksuelle overgrep</i>	12
3.3.1 Samtale med barnet	12
3.3.2 Tegn og signaler hos barnet	13
4.0 Metode	14
<i>4.1 Kvalitativ metode</i>	14
<i>4.2 Intervju og gjennomføring</i>	14
<i>4.3 Informanter</i>	16
<i>4.4 Etske vurderinger</i>	16
<i>4.5 Undersøkelsens kvalitet</i>	17
5.0 Resultat	19
<i>5.1 Arbeid med forebygging</i>	19
<i>5.2 Arbeid med avdekking</i>	20
<i>5.3 De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking</i>	21
6.0 Drøfting	22
<i>6.1 Forebygging av seksuelle overgrep</i>	22
<i>6.2 Avdekking av seksuelle overgrep</i>	23
<i>6.3 De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking</i>	24
7.0 Avslutning og konklusjon	25
Litteraturliste	26
Vedlegg	28

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

I min bacheloroppgave har jeg valgt å undersøke forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn, derav ble problemstillingen min ”Hvordan arbeider ansatte i barnehagen med å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn”.

Jeg valgte dette temaet på grunnlag av at jeg ønsket å tilegne meg mer kunnskap om hvordan jeg som barnehagelærer kan arbeide med å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn, da dette var noe jeg ikke hadde mye kompetanse om fra tidligere.

Min førforståelse av temaet er preget av medias dekning av ulike overgrepssaker. Jeg har blant annet fra tidligere av har lest bøkene ”Jeg tenker nok du skjønner det sjøl” av Jon Gangdal, ”Aldri for sent å bli et lykkelig barn” av Terje Forsberg og ”Hvis klær kunne fortelle” av Siri Søftestad og Øyvind Aschjem, som alle omhandler virkelige fortellinger om barn som har blitt utsatt for alvorlige former for omsorgssvikt.

Selv om seksuelle overgrep mot barn er et kjent fenomen i dagens samfunn, er det i følge Søftestad (2008, s. 50) fortsatt i stor grad tabubelagt. Jeg ønsker derfor gjennom min oppgave å formidle viktigheten bak å ta tak i og arbeide med temaet, til tross for at det for mange kan oppleves som ubehagelig og vanskelig.

Den økende aktualiseringen av temaet har vært tydelig de siste årene, hvor temaet i mye større grad har blitt belyst og omtalt, både i form av utgitte bøker, kampanjer, artikler og tydeliggjøring i lovverk. Blant annet står det i den nye rammeplanen for barnehagen som ble utgitt i 2017 at barnehagepersonalet skal vite hvordan seksuelle overgrep kan forebygges og avdekkes (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11). samt. at regjeringen i juni 2017 utga ”*Svikt og svik*”, hvor et utvalg har gjennomgått alvorlige saker der barn og unge har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. I denne utredningen legger utvalget frem vurdering av svikt i systemene, og anbefalinger for hvordan fremtidige tilfeller kan forebygges og forhindres (NOU 2017: 12).

1.2.1 Lover og vedtekter

I den nye rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11) står det at barnehagen er i en sentral posisjon til observere og motta informasjon om barnets omsorgs- og livssituasjon, da barnehagen har daglig og nær kontakt med barna. Videre skriver de at personalet skal ha et bevisst forhold til- og vite hvordan omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep kan forebygges og oppdages. Dette er et punkt som ikke har eksistert i tidligere utgitte rammeplaner for barnehagen.

Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11) skriver også at personalet i barnehagen skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. Barneloven § 22.:

§ 22. Opplysningsplikt til barneverntjenesten

Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side. Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger.

Opplysninger skal normalt gis av styrer (Barnehageloven, 2005).

Barnehageloven har dermed bestemt at barnehagelærere og andre ansatte i barnehagen har opplysningsplikt dersom det oppstår mistanker om omsorgssvikt, mishandling eller seksuelle overgrep mot barn.

1.3 Oppgavens disposisjon

Oppgaven er delt inn i 7 kapitler. Det første kapitlet består av en innledning hvor valg av tema, problemstilling, oppgavens relevans, eget ståsted, lover og vedtekter, samt. oppgavens disposisjon blir presentert.

I kapittel 2 vil jeg presentere to ulike forskningsrapporter, som begge omhandler vold og seksuelle overgrep mot barn og unge.

I kapittel 3 vil teorigrunnlaget for bacheloroppgaven bli presentert. Her forklares hva seksuelle overgrep mot barn er. Videre går jeg inn på sentrale emner innenfor forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Her vil jeg blant annet belyse viktigheten bak å snakke med barn om seksualitet som et forebyggende tiltak og hvilke tegn eller symptomer man kan se etter når man får mistanker.

I kapittel 4 vil jeg gjøre rede for mitt valg av metode for informasjonsinnsamlingen. I denne delen av oppgaven vil jeg også presentere og reflektere over valg av informanter, datainnsamlingsverktøy, intervjuprosessen, etiske perspektiv og undersøkelsens validitet.

I kapittel 5 presenteres resultatene av forskningsintervjuene. Jeg har valgt å dele resultatene inn i tre ulike kategorier: ”Arbeid med forebygging”, ”Arbeid med avdekking ”og ”De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking”. Disse kategoriene vil samlet representere de overordnede temaene som ble tatt opp i intervjuene.

I kapittel 6 vil jeg drøfte problemstillingen ”hvordan arbeider ansatte i barnehagen med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn”. Jeg vil derav drøfte hovedfunnene fra empirien i lys av teori og forskning. Jeg har valgt å dele drøftingsdelen inn i tre hoveddeler ”Forebygging av seksuelle overgrep”, ”Avdekking av seksuelle overgrep” og ”De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking”.

I kapittel 7 vil jeg avslutte oppgaven med en konklusjon hvor problemstillingen blir besvart i den grad det er mulig.

2.0 Forskning på området

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere to ulike forskningsrapporter som begge omhandler vold og seksuelle overgrep mot barn og unge. Jeg har valgt å ta med disse forskningsrapportene for å i større grad tydeliggjøre omfanget av seksuelle overgrep som har blitt begått mot barn, samt. å belyse hvor viktig og aktuelt arbeid med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn er.

Den første rapporten jeg har valgt er utgitt i 2016 og skrevet av Svein Mossige og Kari Stefansen. I 2007 ga NOVA ut rapporten Vold og overgrep mot barn og unge som ble basert på en ladsrepresentativ undersøkelse blant elever i videregående skole. I 2015 ble det gjennomført en ny undersøkelse etter samme mønster som den tidligere utgitte rapporten. Hensikten med å gjennomføre en ny undersøkelse i 2015 var å få oppdatert informasjon om omfanget av vold og overgrep mot barn og unge, samt. å belyse utviklingstrekk over tid. (Mossige & Stefansen, 2016, s. 3).

Rapporten har fokusert på å undersøke tre former for vold mot barn og unge: fysisk vold fra foreldre, å være vitne til vold mot foreldre og seksuell vold – i og utenfor familien. Mossige og Stefansen (2016, s. 9-10) konkluderer utfra funn fra undersøkelsene at omfanget av seksuelle krenkelser fra 2007-2015 er preget av stabilitet. I 2007 var det 27 prosent som opplyste at de var blitt utsatt for minst én form for seksuell krenkelse i oppveksten, mens det i 2015 var 23 prosent som oppga det samme. Undersøkelsen viser altså en svak nedgang i omfang over tid. Undersøkelsen viste også at det var store kjønnsforskjeller i forhold til omfanget av seksuell vold, hvor jenter betydelig er mer utsatt enn gutter (Mossige og Stefansen, 2016, s. 10).

Den andre rapporten er en utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 13. November 2015, og avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 22. Juni 2017. Utvalget fikk i mandat å gjennomgå særlig alvorlige saker der barn og ungdom har vært utsatt for grov vold, alvorlig omsorgssvikt og seksuelle overgrep. Formålet med denne utredningen var å avdekke hvorvidt, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av sakene, hvor forholdene kunne blitt forebygget eller avdekket på et tidligere tidspunkt. Samt. anbefalinger for hvordan fremtidige tilfeller kan forebygges og forhindres (NOU 2017:12, s. 11).

I denne utredningen fokuserte utvalget på 20 saker, hvor alle sakene inneholdt alvorlige former for svikt. Eksemplene på spesifikke svikt i enkelttjenesters arbeid har i følge utvalget hatt en stor betydning for både sakens utvikling og for barnets liv. Utvalget mener også at dersom én eller flere tjenester hadde handlet annerledes, kunne sakene fått et helt annet utfall. (NOU 2017:12, s. 48)

Utvalget omtaler også eksempler på at tjenestepersoner har feiltolket, oversett eller på en annen måte unnlatt å reagere på en god måte på barnas atferd, fysiske skader eller symptomer. Her viser de til eksempler hvor barn blant annet har hatt fysiske skader som uforklarlige blåmerker og bruddskader, plutselige endringer i barnets atferd eller ved voldelig og/eller seksualisert atferd. (NOU 2017:12, s. 64)

I utredningen blir det også uttalt av utvalget at de mener at en av de sentrale årsakene til de ulike typene svikt som ble avdekket i saksgjennomgangen, er manglende kunnskap og kompetanse i tjenestene. (NOU 2017:12, s. 63)

3.0 Teori

I denne delen vil jeg presentere ulike teoretiske rammer som er med på å underbygge temaet og problemstillingen jeg har valgt. I kapitlet starter jeg med å forklare hva seksuelle overgrep mot barn er, for så å gå inn på sentrale emner innenfor forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Her vil jeg blant annet belyse viktigheten bak å snakke med barn om seksualitet som et forebyggende tiltak og hvilke tegn og symptomer man kan se etter når man får mistanker.

Søftestad, Claussen og Killén er sentrale forfattere innenfor temaet ”seksuelle overgrep mot barn”, og deres arbeid har derfor aktivt blitt brukt til å utforme mitt teorikapittel.

3.1 Hva er seksuelle overgrep mot barn?

Siri Søftestad og Inger Lise Andersen (2014, s. 24) skriver at seksuelle overgrep mot barn ikke har en universell definisjon, men at sammensetningen av begrepene har en rekke med ulike definisjoner. Søftestad og Andersen (2014, s. 25) skriver videre at de grunnleggende elementene i de ulike definisjonene som brukes om seksuelle overgrep mot barn er: En handling som barnet ikke er modent for, ikke kan forstå og ikke kan gi informert samtykke til. Det kan også være handlinger som krenker barnets integritet, handlinger som baserer seg på den voksnes behov eller handlinger som bryter med sosiale tabuer innenfor familien og/eller kulturen eller er ulovlig.

Seksuelle overgrep mot barn kan ifølge Erik K. Normann (1993, s. 16) defineres som enhver form for seksuell omgang mellom voksne og barn. Videre skriver han at til tross for at man regnes som barn inntil man er 18 år, er den seksuelle lavalderen i Norge 16 år. Siri Søftestad (2014, s. 24) påpeker at den seksuelle lavalderen både markerer at voksne ikke skal ha sex med barn under 16 år, samtidig som den markerer at barn og unge skal beskyttes mot å ha seksuell omgang før de er både psykisk og fysisk modne for det.

3.2 Forebygging av seksuelle overgrep

I forhold til forebyggende tiltak av seksuelle overgrep mot barn, var viktigheten bak å bevisstgjøre og samtale med barna om seksualitet og seksuelle overgrep noe som ble tydeliggjort i de fleste lærebøker og forskningsartikler jeg fant som omhandlet temaet.

Tobin (sitert i Kvam, 2001, s. 110) fremhever at det er tre faktorer vi må ta hensyn til når vi skal tenke på forebygging av seksuelle overgrep mot barn: Overgriperen, det potensielle offeret og omgivelsene eller samfunnet. I forhold til forebyggende arbeid har det ifølge Kvam (2001, s. 111) blitt laget ulike opplæringsprogram som skulle føre til at barnet ville være bedre rustet dersom overgrepssituasjoner skulle oppstå. Temaene i disse opplæringsprogrammene var å lære barna å: kjenne sin egen kropp, si nei til uønsket kontakt, bryte løfter om hemmeligholdelse ved å fortelle ting som har skjedd til en voksen barnet stoler på, samt å tydeliggjøre for barnet at det ikke er deres feil dersom noe likevel skjer (Kvam, 2001, s. 120).

Kvam (2001, s. 121) skriver videre at det er viktig å huske på at enkelte barn kan bli skremt av en slik opplæring, og at det derfor er viktig at kunnskapen formidles på en pedagogisk riktig måte. Kvam understreker også at kanskje det viktigste forebyggende tiltaket er at voksne begynner å tenke på temaet og samtale med barna om det på en naturlig måte.

I et intervju med Pia Friis (sitert i Antonsen, 2015) fortalte hun at åpenhet om seksualitet kan være med på å begrense overgripernes handlingsrom. Videre sier Friis at overgriperne er avhengige av at seksualitet er et tabu- og skambelagt tema, slik at overgriperne i større grad gjennom frykt og trusler kan holde overgrepene skjult. Dersom barna er i et miljø hvor barna er trygge på at seksualitet er noe de kan snakke åpent om med voksne, vil dette føre til at overgripernes handlingsrom blir begrenset. I intervjuet sier også Friis at vi på lik linje med å lære barna at det ikke er lov å slå eller stjele, burde lære barna at det heller ikke er lov for voksne å ta på barns tisser, eller å be barn om å ta på deres tiss.

3.3 Avdekking av seksuelle overgrep

For å kunne svare på problemstillingen min ”Hvordan arbeider ansatte i barnehagen med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn”, ble det sentralt for meg å finne ut hva avdekking av overgrep innebærer. Hvordan man kan samtale med barna for å avdekke seksuelle overgrep og hvilke tegn og signaler som kan tyde på seksuelle overgrep er begge svært sentrale tema innenfor arbeidet med avdekking av seksuelle overgrep, og jeg har derfor valgt å gå dypere inn på dette i denne delen av teorikapittelet.

Avdekking blir ifølge Søftestad (2008, s. 32) definert som den første gangen den overgrepsutsatte forteller andre om overgrepene. Det er en rekke faktorer som avgjør om, til hvem og når barna forteller om sine overgrepserfaringer. Sørensen og Snow (1991, sitert i Søftestad, 2008, s. 32) beskriver at de to hovedtypene for avdekkingsforløp er at overgrepene enten blir kjent ved en tilfeldighet eller at barnet bestemmer seg for å fortelle om overgrepene.

3.3.1 Samtale med barnet

I følge Claussen (2012, s. 91) får barn i svært liten grad muligheten til å selv si noe om sin egen situasjon ut fra eget perspektiv. Claussen (2012, s. 91) skriver videre at fagfolk har en tendens til å unngå å hente informasjon direkte fra barna, men heller intervjuer barnets omsorgspersoner, samt. at barnet blir observert og testet. På denne måten er det den voksne som observerer, og den voksne som tolker barnets opplevelser ut fra hva de har sett.

Åse Gruda Skard (1938, sitert i Claussen, 2012, s. 91) har engasjert seg stort i denne problemstillingen. Ifølge henne har vi, for å beskytte oss mot å ta imot barnas versjon av sin virkelighet, dannet oss et bilde av at barn ikke kan framstå som pålitelige informanter, da barn ”tar feil, misforstår og er subjektive”. Tiller (1989, sitert i Claussen, 2012, s. 92) skriver videre at vi ved å unnlate å bruke barn som informanter sannsynligvis vil få et ufullstendig bilde av barnets liv.

For at voksne skal kunne samtale med barn om sentrale hendelser i deres liv, er det viktig at den voksne har et godt kjennskap til barn og kommunikasjon med barn. For å kunne forstå barn, må den voksne ofte sette sammen bruddstykker til en helhet, da barna gjerne ikke uttrykker seg like presist, logisk og konsistent som det voksne gjør. Dette gjør at man kan stå i

fare for å misforstå eller feiltolke, som igjen øker viktigheten av å ha en voksen med bred kunnskap og kjennskap om kommunikasjon med barn (Claussen, 2012, s. 92).

3.3.2 Tegn og signaler hos barnet

Kvam (2001, s. 92) skriver at dersom det framkommer noe som kan tyde på seksuelle overgrep fra både barnet, omsorgspersonene eller andre nære personer er det viktig å ta det alvorlig. Samtidig må man også være klar over at ikke alle negative signaler hos et barn er et tegn på seksuelle overgrep. Killén (2012, s. 92) skriver at det er mange barn som viser ett av symptomene, uten at dette trenger å skape bekymring for et eventuelt seksuelt overgrep. Dersom flere av symptomene oppstår samtidig vil det i større grad bli nødvendig å tenke at seksuelle overgrep kan være en mulig forklaring.

I følge Killén (2012, s. 91) finnes det en del spesifikke tegn og signaler som barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep viser. De vil blant annet gjerne kunne vise en tidlig seksualisert atferd, hvor de vil kunne nærme seg andre mennesker på samme måte som det de har erfart og lært av overgriperen. Andre signaler som forekommer hos barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep kan også være alvorlige søvnforstyrrelser, fobier eller mareritt med seksuelt innhold. Killén (2012, s. 91) skriver også at barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep kan vise symptomer som ofte blir diagnostisert som epilepsi. Dette innebærer blant annet skriketokter, skjelvninger og besvimelse. Killén (2012, s. 92) skriver videre at økningen i bevisstheten og alderen hos barnet, ironisk nok kan resultere i mindre dirkede signaler. De litt større barna som har vært utsatt for seksuelle overgrep kan også tydelig trekke seg bort fra andre og isolerer seg. Dette kan være fordi de føler seg annerledes enn de andre barna, eller fordi de ikke ønsker at de andre skal ”merke” det på dem.

I følge Sosial- og helsedirektoratet (2003, s. 11) kan også blant annet angst under stell og bleieskift, tegn på mistriivsel, smerter i magen og/eller hodet, smerter og sårhet i underlivet, spisevegring (spesielt barn som er misbrukt oralt), problemer med vannlating/avføring etter at de har blitt renselige, og forstyrret søvnmønster være aktuelle symptomer på at et barn i barnehagealder (0-5 år) har blitt utsatt for seksuelle overgrep.

4.0 Metode

I denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for mitt valg av metode for informasjonsinnsamlingen. Da jeg ønsket en dybdekunnskap om hvordan ansatte i ulike barnehager arbeider med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn, valgte jeg å ta i bruk den kvalitative forskningsmetoden.

I denne delen av oppgaven vil jeg også presentere og reflektere over valg av informanter, datainnsamlingsverktøy, intervjuprosessen, etiske perspektiv og undersøkelsens validitet.

4.1 Kvalitativ metode

I arbeidet med min bacheloroppgave ønsket jeg å tilegne meg en dypere kunnskap om hvordan ansatte i barnehagen arbeider med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Da jeg i mine undersøkelser ønsket å få et innblikk i informantenes egne erfaringer, opplevelser og kunnskaper om temaet, valgte jeg å ta i bruk den kvalitative metoden.

I følge Postholm og Jacobsen (2011, s. 41) består en kvalitativ forskningsmetode av ord og tekst. Videre skriver de at den kvalitative forskningsmetoden blir betraktet som induktiv, som innebærer at forskeren ikke skal gå inn i arbeidet med forutinntatte holdninger, men gå inn i arbeidet med et åpent sinn.

4.2 Intervju og gjennomføring

For å finne svar på min problemstilling, valgte jeg å gjennomføre kvalitative forskningsintervju med to pedagogiske ledere i to ulike barnehager.

I følge Løkken og Søbstad (2013, s. 104) kjennetegnes et intervju ved at en person, intervjueren, stiller spørsmål til en annen person, den intervjuede, som svarer på spørsmålene. Under intervjuet formuleres spørsmålene muntlig, og intervjueren har ansvaret for å registrere spørsmålene, enten skriftlig, eller ved hjelp av en båndopptaker.

I mine intervju valgte jeg å ta i bruk båndopptaker, hvor jeg transkriberte opptakene i ettertid. Dette gjorde at jeg ikke trengte å bruke tid på å skrive ned alt som ble sagt undervegs i intervjuet, men heller kunne fokusere på å høre etter hva informantene svarte på spørsmålene. Dette gjorde også at jeg hadde muligheten til å stille utdypende spørsmål der jeg ønsket mer informasjon om det som ble fortalt. Dersom man ikke tar i bruk en båndopptaker kan det også oppstå feilkilder eller mangler, ettersom man etter endt intervju kun har egne notater og ikke kan gå tilbake for å høre på en lydfil.

I intervjuene tok jeg i bruk en intervjuguide (Vedlegg 2) som jeg hadde utformet på forhånd. I følge Løkken og Søbstad (2013, s. 108) kan intervjuguiden betraktes som en ramme for samtalen, hvor den som oftest inneholder en liste med spørsmål eller temaer som en ønsker å ta opp i intervjuet. Videre skriver Løkken og Søbstad (2013, s. 108) at dette likevel kan føre til et fleksibelt intervju hvor intervjueren står fritt til å endre rekkefølgen av spørsmålene eller stille oppfølgingsspørsmål.

Jeg valgte å sende ut intervjuguiden til informantene i god tid før intervjuet, slik at informantene skulle ha tid til å lese gjennom og sette seg inn i spørsmålene i forkant av intervjuet. Dette valget tok jeg på bakgrunn av at temaet jeg har valgt, da dette gjerne kan være et tema som er vanskelig å snakke om. Det kan oppstå både positive og negative følger ved å gi informantene tilgang til intervjuguiden i forkant av intervjuet, og dette har jeg valgt å utdype mer om i underkapittelet om undersøkelsens kvalitet (3.5)

I kvalitative intervjuer vil det i følge Løkken og Søbstad (2013, s. 112) være viktig med gode og utfyllende spørsmål. Videre skriver Løkken og Søbstad (2013, s. 113) at det er viktig å være aktsom for å unngå at de utfyllende spørsmålene blir ledende, og at en heller stiller åpne spørsmål som ikke fører til forventninger om bestemte svar.

I forkant av mine intervju tok jeg i utgangspunktet valget om å ha et strukturert intervju. Jeg formulerte dermed alle spørsmålene på forhånd i den rekkefølgen jeg synes var passende innenfor de ulike temaene. Dette valget tok på bakgrunn av at jeg ønsket at begge informantene skulle få akkurat de samme spørsmålene, slik at jeg kunne sammenligne ulikhetene og likhetene i de to barnehagene. I gjennomføringene av intervjuene fant jeg derimot ut at jeg ved å ha muligheten til å kunne stille oppfølgingsspørsmål undervegs i intervjuet der jeg ønsket mer utdypende svar, ville kunne få et større innblikk i hvordan de arbeidet i de ulike barnehagene.

Ettersom jeg har valgt et tema som kan være sårt og ubehagelig å snakke om, er det viktig at spørsmålene som stilles ikke blir for intime eller personlige. I følge Løkken og Søbstad (2013, s. 113) skal slike spørsmål kun stilles dersom det er særdeles nødvendig for undersøkelsens formål. Jeg har derfor i hovedsak valgt å stille spørsmål med bakgrunn i hvordan barnehagen, og ikke den enkelte informanten, arbeider med temaet.

4.3 Informanter

Da jeg skulle finne informanter til intervjuet mitt, satte jeg først et krav om at jeg ønsket enten styrere eller pedagogiske ledere med formell utdanning. Dette valget tok jeg på bakgrunn av at jeg ønsket informanter med et godt kjennskap til temaet og arbeidet som blir gjort i barnehagen. Videre tok jeg kontakt med pedagogiske ledere i to ulike barnehager, hvor begge takket ja til forespørselen.

Begge informantene fikk tilsendt både forespørsel med informasjon (Vedlegg 1) og intervjuguiden (Vedlegg 2) i god tid før intervjuet. Informantene fikk også tilsendt de ferdig transkriberte intervjuene i etterkant.

Da barnehagene og informantene til intervjuet skal være helt anonyme, har jeg laget fiktive navn til informantene, samt. omtalt barnehagene som ”barnehage 1” og ”barnehage 2”.

Fra barnehage 1 har jeg intervjuet ”Kari”, som har arbeidet som pedagogisk leder i barnehage i 10 år. Fra barnehage 2 har jeg intervjuet ”Lise”, som har arbeidet som pedagogisk leder i ca. 1,5 år, men som har over 10 års erfaring fra andre stillinger i barnehagen. Begge informantene har med andre ord lang erfaring fra barnehage, samt. at begge har formell førskolelærerutdanning.

4.4 Etiske vurderinger

Da jeg i min undersøkelse valgte å gjennomføre kvalitative forskningsintervju, og da spesielt med tanke på at jeg har valgt å undersøke et tema som for mange kan oppleves som et sårbart og vanskelig å snakke om, ble det svært viktig for meg at etikken var i fokus. Dermed har jeg

har veldig nøye med hvordan jeg har gått fram under intervjuene, både i forhold til valg av spørsmål og i forhold til at informantene skulle møtes med respekt og ydmykhet.

Konfidensialitet er også en viktig del av de etiske retningslinjene. Jeg har derfor i min skriftlige rapport bevisst anonymisert og utelatt navn på personer og barnehager, eller andre detaljer som kunne ført til at informanter eller barnehagene ble identifisert.

Da jeg skulle finne informanter til undersøkelsen min, lagde jeg et informasjonsskriv og et samtykkeskjema (Vedlegg 1) som ble det første informantene fikk tilsendt. Disse dokumentene inneholdt tydelig informasjon om hva intervjuene innebar, samt at det ble understreket at de selv kunne bestemme om de ønsket å stille som informanter og at de til en hver tid kunne trekke seg fra intervjuet. Jeg valgte også å sende intervjuguiden (Vedlegg 2) til informantene i forkant av intervjuene, slik at de var forberedt på hvilke spørsmål som ville bli stilt. Dette valget tok jeg med bakgrunn av at temaet jeg har valgt kan være ubehagelig å snakke om, og at dette gjerne ville gjøre informantene tryggere under intervjuet.

4.5 Undersøkelsens kvalitet

Da jeg i mine undersøkelser intervjuet to ulike pedagogiske ledere, fikk jeg kun et innblikk i hvordan akkurat de to barnehagene arbeidet med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Sannsynligheten er stor for at jeg ville oppnådd helt andre resultater og ville fått en helt annen informasjon dersom flere barnehager ble undersøkt. Ettersom jeg ønsket å gå inn i dybden på hvordan de arbeidet med temaet i barnehagene, hadde jeg ikke nok tid til å undersøke flere enn disse to barnehagene.

I mine undersøkelser valgte jeg å ta i bruk en kvalitativ forskningsmetode med intervju. Ved gjennomføring av intervju er det flere ulike feilkilder, mangler og misforståelser som kan oppstå. Dette kan blant annet begrunnes med at mennesker tolker og oppfatter spørsmål ulikt. For å forhindre at feilkilder, mangler og misforståelser skulle oppstå, valgte jeg som nevnt tidligere å ta i bruk en lydopptaker under intervjuene. Dette gjorde at jeg undervegs i intervjuet kunne fokusere på å høre etter hva informantene svarte på spørsmålene, slik at jeg hadde muligheten til å rette opp i eventuelle misforståelser og legge til utdypende spørsmål undervegs i intervjuet der jeg så at det ble nødvendig for å få den informasjonen jeg ønsket.

Ved å ta i bruk en lydopptaker hadde jeg også muligheten til å gå tilbake til lydfilen etter endt intervju, slik at jeg fikk med meg alt som ble sagt.

Jeg nevnte også tidligere i rapporten min at jeg tok valget om å sende ut intervjuguiden i forkant av intervjuet, og at dette både kan ha positive og negative virkninger. På den positive siden hadde informantene muligheten til å forberede seg og skrive notater i forkant av intervjuet, som medførte at jeg gjerne ville få mer detaljerte og gjennomtenkte svar enn hva jeg ville fått dersom informantene ikke hadde muligheten til å forberede seg til intervjuet. På den negative siden var det også mulig at informantene kunne forberede svar som ikke samstemte med hvordan de faktisk arbeidet i barnehagen, da de gjerne vil fremstå på best mulig måte. Informantene hadde også muligheten til å snakke med andre ansatte i barnehagen, men sistnevnte trengte ikke å være negativt for min undersøkelse da dette gjerne kunne føre til at jeg fikk mer utfyllende svar.

Etter endte intervjuer valgte jeg også å sende tilbake de ferdig transkriberte intervjuene tilbake til informantene, slik at jeg kunne få tilbakemelding og godkjenning på at alt jeg hadde skrevet samstemte med hva de selv hadde sagt. Da fikk de muligheten til å rette opp i eventuelle misforståelser eller mistolkninger, eller eventuelt legge til informasjon som kunne ha blitt utelatt under intervjuet.

5.0 Resultat

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere resultatene av forskningsintervjuene. Jeg har valgt å dele resultatene inn i tre ulike kategorier: ”Arbeid med forebygging”, ”Arbeid med avdekking ”og ”De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking”. Disse kategoriene vil samlet representere de overordnede temaene som ble tatt opp i intervjuene. Jeg har både fremstilt resultatene via gjenfortelling av hva som ble sagt under intervjuet og ved bruk av sitater.

5.1 Arbeid med forebygging

Det var store forskjeller i hvordan pedagogene i de to barnehagene forklarte at det arbeidet med forebygging av seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Da jeg spurte Kari fra barnehage 1 fortalte hun:

Vi har det lite oppe, og snakker lite om det. Det er et tabu tema, men jeg synes det er helt feil. Jeg synes vi burde snakket mye mer om det, for det er et veldig aktuelt tema. Jeg tenker at det er et tabu tema, og at det er derfor er ingen som tørr å ta tak i det.

Kari fortalte også at ettersom hun arbeider i en veldig liten barnehage, hvor alle kjenner hverandre veldig godt, synes hun ikke at de har behovet for de samme tiltakene som de har i større barnehager.

Lise fra barnehage 2 fortalte at de i nyere tid har innført flere ulike tiltak i barnehagen, som skal forebygge seksuelle overgrep mot barn. Hun forteller:

Vi litt ulike tiltak i forhold til forebygging. Vi har ikke lov til å være alene med barna, det skal alltid være flere voksne på avdelingen. Vi har også glassvinduer i baderoms dørene, og vi har alltid dørene oppe når vi skifter bleier.

Videre forteller Lise at barnehagen ikke skal ha egne salver på badet, og at det på denne måten er opp til foreldrene om de ønsker at de ansatte i barnehagen skal påføre for eksempel sink salve på barna deres. De hadde også gått helt bort fra å bruke rektalt febertermometer, som de også så på som et forebyggende tiltak.

Da jeg spurte informantene om hvordan de arbeidet med å bevisstgjøre barna om seksuelle overgrep, fortalte Kari at dette ikke var noe de hadde arbeidet med, eller snakket med barna om. Lise fortalte:

Jeg synes det er vanskelig. Jeg skulle gjerne hatt mer kompetanse, for å vite hvordan man skal gå fram. Jeg har selv snakket med barna om at de eier sin egen kropp, og at ingen kan gjøre noe mot deres kropp som de ikke samtykker til selv. Jeg nøytraliserer mye mer for barna i barnehagen, enn hva jeg gjør sammen med egne barn hjemme. Det er vanskelig å vite hvordan du skal gå frem med å snakke om et sånt tema når det ikke er dine egne barn.

Lise fortalte også om samtaler med barn om seksuelle overgrep: ”Noen barn vokser jo opp i det, og tror at det er sånn alle barn har det. Så om ingen snakker om det, så vet de jo ikke hva normalen er, og da blir det heller ikke naturlig for barna å fortelle om det”.

5.2 Arbeid med avdekking

Både Lise og Kari forteller at dersom det oppstår en mistanke, er de pliktet til å gå videre med mistanken. Videre forteller begge at det første de gjør er å gå til styrer. Lise forteller videre at de etter å ha hatt samtaler med styrer, begynner å observere barnet. Etter å ha fått inn nok dokumentasjon, kontakter de barnevernet anonymt. Barnevernet bestemmer da om saken vekker nok mistanke til at barnevernet skal komme inn i barnehagen for å arbeide videre med saken. Lise forteller også at omsorgspersonene ikke informeres ved mistanke om seksuelle overgrep.

Når det kommer til tegn og symptomer hos barnet som vekker mistanke om seksuelle overgrep, er endring av atferden til barnet det første både Lise og Kari ser på. Kari forteller: ”Det vi har snakket om er å se etter endret adferd hos barna, adferd som du ikke kjenner igjen. Dette kan få oss til å tenke over det. Vi ser også etter redsel hos barna, ved for eksempel bleieskift.” Videre forteller hun: ”Vi er også oppmerksomme dersom barnet har blåmerker på steder hvor det ikke er naturlig å få blåmerker.” Lise forteller at endring av atferd for eksempel kan innebære at barnet isolerer seg, eller for eksempel at et barn som har sluttet med bleie for flere år siden plutselig jevnlig begynner å tisse på seg.

Lise forteller også at noen barn selv kan fortelle eller snakke om hva som har skjedd, og sier videre om dette: ”Det er viktig å lytte til barna. Dersom barnet begynner å forteller noe som kan tyde på for eksempel seksuelle overgrep, er det viktig at du ikke føyer det bort med å si ting som ”det går sikkert bra” fordi du får en følelse av at barnet vil fortelle noe du egentlig ikke vil høre. Det er sikkert noen som har gjort det også.” Videre forteller Lise at de er bevisst på at disse tegnene ikke trenger å være et tegn på seksuelle overgrep, men at de blir mer oppmerksomme dersom symptomene og tegnene oppstår.

5.3 De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking

I intervjuene mine ønsket jeg også å finne ut informantenes meninger om de voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Om dette forteller Lise: ”Temaet blir mer og mer belyst, og vi er flinkere til å snakke om det nå enn før. Jeg synes kompetansen til de ansatte har blitt bedre, og at vi ikke er like naive som vi kanskje var tidligere. Jeg synes likevel vi kan bli bedre, blant annet til å bevisstgjøre barna. Hvertfall med de eldste barna”. Hun forteller videre: ”Det er ikke noe vi har snakket mye om i personalet, men vi har hatt temaet oppe noen ganger. Da spesielt i forhold til forebygging, og hvilke tiltak vi har innført i barnehagen. Det er ikke ett tema som inngående kommer opp i barnehagen vår, men vi har snakket litt om det.”

Kari forteller om kunnskapen og kompetansen blant personalet i deres barnehage ”Vi burde ha tatt opp temaet mer i barnehagen, men vi har ikke gjort det. Jeg vet ikke om det er fordi vi glemmer det, men det er jo et tema som er veldig aktuelt nå, som også vi ser mye av i medier og lignende. Jeg synes at vi i alle fall burde hatt en beredskapsplan”.

Til tross for at Lise påpekte at temaet var mer belyst nå enn tidligere, og at de hadde blitt flinkere til å snakke om det nå enn før, fortalte både Kari og Lise meg at de synes kompetansen og kunnskapen om temaet burde vært bedre. Begge påpekte også at dette er et veldig aktuelt tema. De synes begge at de burde fått mer informasjon om temaet, og da spesielt hva de skal se etter hos barnet, og hvordan de skal gå fram for å bevisstgjøre barna. Begge kommenterte også at alle ansatte i barnehagen burde gått på kurs for å lære mer.

6.0 Drøfting

I denne delen vil jeg drøfte problemstillingen ”hvordan arbeider ansatte i barnehagen med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn”. Jeg vil derav drøfte hovedfunnene fra empirien i lys av teori og forskning. Jeg har valgt å dele drøftingsdelen inn i tre hoveddeler ”Forebygging av seksuelle overgrep”, ”Avdekking av seksuelle overgrep” og ”De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking”.

6.1 Forebygging av seksuelle overgrep

Et av hovedmålene i mine undersøkelser var å finne ut hvordan ansatte i barnehager arbeider med å forebygge seksuelle overgrep mot barn, da jeg ønsket å tilegne meg ny kunnskap som jeg selv kunne ta med meg inn i arbeidslivet. Da jeg skulle finne en teoretisk bakgrunn, samt fikk besvarelsene fra informantene, var det tydelig at bevisstgjøring og samtale med barna var en viktig del av arbeidet med forebygging av seksuelle overgrep mot barn.

Et sitat som særlig vekket min oppmerksomhet da jeg skulle finne teori om forebygging, var Friis (sitert i Antonsen, 2015) sin uttalelse om viktigheten bak det å snakke åpent med barna om seksualitet:

Overgriperne er avhengige av at seksualitet er et tabu- og skambelagt tema, slik at overgriperne i større grad gjennom frykt og trusler kan holde overgrepene skjult.

Dersom barna er i et miljø hvor barna er trygge på at seksualitet er noe de kan snakke åpent om med voksne, vil dette føre til at overgripernes handlingsrom blir begrenset.

At temaet blir oppfattet som tabu- og skambelagt kom også frem i informantenes besvarelser hvor blant annet Kari kom med uttalelsen: ”Jeg tenker at det er et tabu tema, og at det er derfor er ingen som tørr å ta tak i det.”

Lise fortalte at hun synes det var veldig vanskelig å vite hvordan hun skulle gå fram for å snakke med og bevisstgjøre barna om seksualitet og seksuelle overgrep. Hun fortalte at hun hadde snakket med barna om at de eier sin egen kropp, og at ingen kunne gjøre noe mot deres kropp som de ikke selv samtykket til. Det å bevisstgjøre barna om sin egen kropp, var også

noe som Kvam (2001, s. 120) påpekte at var viktig å lære barna, og som også var et av temaene i de ferdigstilte opplæringsystemene.

6.2 Avdekking av seksuelle overgrep

Det å vite hvilke tegn og symptomer som kan vekke mistanker om at et barn har blitt seksuelt misbrukt, er en viktig del av avdekkingsforløpet. Det ble også tydelig både i teorigrunnlaget og i empirien at enkle tegn og symptomer ikke trenger å bety at barnet har blitt utsatt for seksuelle overgrep, men at en kombinasjon av flere symptomer i større grad vil gjøre at det blir nødvendig å tenke at seksuelle overgrep kan være en mulig forklaring. Jeg synes også det er viktig å nevne her at ikke alle barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep vil vise spesielle tegn eller symptomer.

Det var en del spesifikke tegn og symptomer som gikk igjen både i det teoretiske grunnlaget og i empirien. Begge informantene fortalte at endring i atferden til barnet var noe de hadde fokus på. Lise fortalte at endringen i atferd for eksempel kunne innebære at barnet isolerer seg eller at et barn som har sluttet med bleie plutselig begynner å tisse på seg. Disse tegnene går også igjen både hos Sosial- og helsedirektoratet og i Killén sin forskning. Angst under stell og bleieskift er også et tegn som går igjen både hos informanter og i teoribakgrunnen.

Den største forskjellen i avklaringen av hvilke tegn og symptomer som kan vekke mistanke om at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep var at Killén (2012, s. 92) i sin forskning la mer vekt på symptomer som søvnforstyrrelser, fobier, mareritt med seksuelt innhold, skriketokter, skjelvninger eller besvimelse, som etter min forståelse vil være tydelige signal på at noe ikke er riktig. Informantene viste derimot i sine forklaringer at deres fokus i forhold til tegn og symptomer var blant å se etter redsel ved bleieskift, blåmerker på uvanlige steder eller endret atferd hos barnet. Disse tegnene skal selvfølgelig også bli tatt på alvor på samme måte som tegnene Killén beskriver, men disse trenger heller ikke være tegn på at omsorgssvikt har blitt begått mot barnet.

Sosial- og helsedirektoratet (2003, s. 11) nevnte også at et mulig symptom på seksuelle overgrep mot barn kunne være at barnet har problemer med å spise. Dette gjelder spesielt i forhold til barn som har blitt misbrukt oralt, altså at overgrep som involverer munnhulen. Dette kunne både gjelde generell spisevegring av all mat, eller i forhold til mat som kan

minne barna om sæd eller penis. Igjen må det nevnes at matvegring ikke trenger å direkte være knyttet til seksuelle overgrep, men at det er viktig å vite at det er en mulig forklaring.

6.3 De voksnes kompetanse og kunnskap innenfor forebygging og avdekking

I arbeidet med forebygging og avdekking har den voksnes kunnskap og kompetanse en svært viktig rolle. For at de ansatte i barnehagen skal kunne forebygge og avdekke eventuelle seksuelle overgrep, kreves det at de ansatte har satt seg inn i hva dette innebærer. Dette er også satt opp i den nye rammeplanen for barnehagen, hvor det står at barnehagepersonalet **skal** vite hvordan seksuelle overgrep kan forebygges og avdekkes (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11).

Til tross for dette, kom det tydelig fram både i forskningen som har blitt gjort på området og i informantenes besvarelser at det fortsatt er manglende kunnskap og kompetanse i feltet. Dette ble også skrevet om i utredningen jeg la fram i kapitlet om forskning på området, hvor utvalget uttalte at det etter deres mening var manglende kunnskap og kompetanse i feltet, og at dette var en av de sentrale årsakene til de ulike typene for svikt som tidligere har forekommet.

I empirien kom det tydelig fram at begge informantene hadde en formening om at kompetansen og kunnskapen om temaet burde vært bedre i barnehagen, med tanke på hvor aktuelt temaet er. Lise påpekte at de hadde blitt flinkere til å snakke om temaet nå, og at de gjerne ikke var like naive som de tidligere hadde vært, men at kompetansen likevel burde vært bedre.

I mine undersøkelser kan jeg ikke generalisere og si at dette stemmer for alle barnehager i Norge, men jeg vil likevel, med utgangspunkt i egne funn, påstå at samtlige barnehager behøver mer kunnskap og kompetanse om hvordan de kan arbeide med å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn.

7.0 Avslutning og konklusjon

I arbeidet med min bacheloroppgave var målet å finne ut hvordan ansatte i barnehagen arbeider med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep. Hvorvidt jeg kan konkludere med at denne problemstillingen har blitt besvart gjennom oppgaven kan diskuteres.

I min undersøkelse valgte jeg å ta i bruk en kvalitativ forskningsmetode med intervju av to informanter fra ulike barnehager og dette vil derav skape et lite grunnlag for generalisering. Jeg mener derfor at jeg utfra dette har for lite materiale til å kunne konkludere med at dette er hvordan ansatte i barnehagen på generell basis arbeider med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn.

Likevel har jeg gjennom mine undersøkelser fått et innblikk i hvordan ansatte i barnehagen kan arbeide med, eller arbeider med, forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Jeg har tilegnet meg ny og god kunnskap om ulike måter jeg som barnehagelærer kan arbeide med forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn, og dette er kunnskap jeg vil ta med meg inn i arbeidslivet. Jeg har også i større grad fått kunnskap om viktigheten bak arbeidet med temaet.

Ut fra mine egne funn i undersøkelsen vil jeg også påstå at seksuelle overgrep mot barn er et tema som fortsatt til en viss grad er tabubelagt, til tross for aktualisering av temaet de siste årene, og at ansatte i barnehagene behøver mer kompetanse og kunnskap om hvordan de kan arbeide med dette. Som sagt ga min undersøkelse et lite grunnlag for generalisering, men ettersom dette var tilfellet i de barnehagene jeg hentet informasjon fra, vil jeg anta at dette også kan være tilfellet i flere barnehager i Norge.

Litteraturliste

- Antonsen, F. (2015, 26. mars). *La barna leke seksuelle leker: Åpenhet om seksualitet begrenser overgripernes handlingsrom*. Hentet fra <http://barnehage.no/pedagogikk/2015/03/-la-barna-leke-seksuelle-leker/>
- Busch, T. (2013). *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Claussen, C. J. (2010). *Det er noe med den ungen: Fra bekymring til handling*. Oslo: SEBU Forlag.
- Forsberg, T. (2007). *Aldri for sent å bli et lykkelig barn*. Oslo: Lunde Forlag AS.
- Gangdal, J. (2010). *Jeg tenker nok du skjønner det sjøl: Historien om Christoffer*. Oslo: Kagge Forlag.
- Killén, K. (2012). *Forebyggende arbeid i barnehagen: Samspill og tilknytning*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kvam, H. M. (2001). *Seksuelle overgrep mot barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mossige, S., & Stefansen, K. (2016). Vold og overgrep mot barn og unge: Omfang og utviklingstrekk 2007-2015. (NOVA-rapport nr. 5/16). Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Vold-og-overgrep-mot-barn-og-unge>

NOU 2017: 12. (2017). *Svikt og svik — Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3be8090f3c354f5eb821535142071c50/horingsnotat-1595756.pdf>

Sosial- og helsedirektoratet. (2003). *Seksuelle overgrep mot barn: En veileder for hjelpeapparatet*.

Søftestad, S. (2005). *Seksuelle overgrep: Fra privat avmakt til tverretattlig handlekraft*. Oslo: Universitetsforlaget.

Søftestad, S. (2008). *Avdekking av seksuelle overgrep: veier ut av fortielsen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Søftestad, S., & Andersen, I. L. (2014). *Seksuelle overgrep mot barn – Traumebevisst tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Søftestad, S., & Aschjem, Ø. (2016). *Hvis klær kunne fortelle om forståelse og handlekraft i møte med barn utsatt for vold og overgrep*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1. Samtykkeerklæring

Forespørsel om deltagelse i bacheloroppgave

Jeg heter Turid Helen Kristoffersen og studerer ved barnehagelærerutdanningen på Høgskolen på Vestlandet, Stord. Denne høsten skal jeg skrive bacheloroppgave. I arbeidet med denne oppgaven ønsker jeg å finne ut hvordan de ansatte i barnehagen arbeider med å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn. For å finne svar på problemstillingen ønsker jeg å gjennomføre kvalitative forskningsintervju med pedagogiske ledere og styrere i ulike barnehager.

Dermed søker jeg etter deltagere med følgende kriterium:

- Styrer i barnehage

Eller

- Pedagogisk leder med formell pedagogisk utdanning som barnehagelærer/
førskolelærer

Det er frivillig å ta del i dette forskningsintervjuet, og du kan når som helst trekke deg ut av undersøkelsen uten å måtte oppgi grunn for dette. Dersom du trekker deg vil alle dataene du har gitt bli slettet. Dersom du blir med løpet ut vil alle data som er samlet bli anonymisert, og opplysningene vil bli behandlet konfidensielt slik at du som person eller barnehage ikke vil gjenkjennes i oppgaven. For at oppgaven skal bli så nøyaktig som mulig, har jeg et ønske om

å ta i bruk lydopptak under intervjuet. Opptaket vil da bli slettet når oppgaven er ferdig skrevet, senest januar 2018.

Dersom du kan tenke deg å ta del i dette forskningsintervjuet er det fint om du kontakter meg snarest mulig, slik at vi kan få avtalt tid for intervjuet. Du vil i forkant av intervjuet få tilsendt spørsmålene.

Jeg kan kontaktes på telefon: 92639238 eller e-post: turiid@hotmail.com / 138598@hsh.no

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om bacheloroppgaven med temaet forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn i barnehagen, og er villig til å bli intervjuet av Turid Helen Kristoffersen.

Dato: .....

Signatur: .....

Vedlegg 2. Intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon:

- Hva er din stilling i barnehagen?
- Hvor lenge har du arbeidet som styrer/pedagogisk leder i barnehage?

Arbeid med forebygging:

- Hvordan arbeider dere med å forebygge seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?
- Arbeider dere med å bevisstgjøre barna i barnehagen om seksuelle overgrep?
- Hvordan arbeider dere med dette?

Arbeid med avdekking:

- Hvordan arbeider dere med avdekking av seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?
- Har barnehagen utarbeidet egne tiltaks-/beredskapsplaner dersom det oppstår mistanke om seksuelle overgrep mot barn?
- evt. hvilke rutiner har dere i barnehagen dersom det oppstår en mistanke?
- Hvilke tegn eller symptomer ser dere etter hos barnet?

De voksnes kompetanse / kunnskap om seksuelle overgrep

- Hvordan opplever du at kompetansen til de ansatte i barnehagen er når det kommer til forebygging og avdekking av seksuelle overgrep?
- Er seksuelle overgrep noe dere har fokus på i personalgruppen?
- Hvilke tiltak mener du kan være med på å heve kompetansen ytterligere?

Egne mistanker

- Har du i ditt arbeid hatt mistanke om at et barn har vært utsatt for seksuelle overgrep?
  - Hvis ja;
    - Hva var det som gjorde at du fikk en mistanke?
    - Hvordan opplevde du at barnehagen håndterte mistanken? (kontakt med andre instanser e.l.?)

Vedlegg 3 Bekreftelse

BEKREFTELSE

Jeg gir med dette samtykke til at Bacheloroppgaven min kan publiseres på internett gjennom biblioteket sitt elektroniske system (Bibsys) – merket med mitt navn. Publisering er aktuelt for oppgaver med karakteren A eller B, samt unntaksvis for oppgaver der veileder/sensor måtte mene at tema/innhold er såpass spesielt at oppgaven bør offentliggjøres selv om ikke karakterkravet oppfylles.

Publisering - JA: Publisering - NEI:

Tittel på oppgaven: Forebygging og avdekking av seksuelle overgrep: ”Hvordan arbeider ansatte i barnehagen med å forebygge og avdekke seksuelle overgrep mot barn?”

Kandidat. nr. 39

År/Termin: Høst 2017 (2018)

Kull: BLU-NHB3